

**Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Гуманітарно-економічний факультет
Кафедра правознавства**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
проф. Ольга ГУРЕНКО**

_____ 2024 р.
«___»_____

**ПРОГРАМА
Підсумкової атестації**

«Атестаційний екзамен»

Освітній ступінь: бакалавр
Галузь знань: 08 Право
Спеціальність: 081 Право
Освітньо-професійна програма: Право

Бердянськ, 2024 р.

Програма підсумкової атестації «Атестаційний екзамен» спеціальності 081 Право; освітній ступінь – бакалавр.

Укладачі:

Каменський Д.В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правознавства;

Дудорова К.Б. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правознавства;

Мирошніченко В.О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правознавства;

Вруцька Марина Петрівна – начальник відділу кадрів БДПУ, старший викладач.

Програма підсумкової атестації обговорена та затверджена на засіданні кафедри правознавства № 7 від 5 березня 2024 р.

Завідувач кафедри

Дмитро КАМЕНСЬКИЙ

Гарант освітньо-

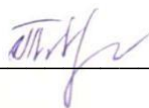
професійної програми:

Катерина ДУДОРОВА

Програма підсумкової атестації
затверджена вченою радою
гуманітарно-економічного факультету
Протокол № 7 від 28 березня 2024 р.

Голова ради

Тамара МАКАРЕНКО

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка.....	4
2.	Зміст програми.....	7
3.	Перелік питань.....	28
4.	Критерії оцінювання.....	30
5.	Список рекомендованої літератури.....	31

1. Пояснювальна записка

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право для першого рівня вищої освіти та освітньо-професійною програмою «Право» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузь знань 08 Право.

Атестація здійснюється на підставі оцінювання якості засвоєння освітньо-професійної програми, рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей бакалавра права.

На атестаційний екзамен виносяться наступні дисципліни: теорія держави і права, конституційне право України та зарубіжних країн, кримінальне право та процес, цивільне та сімейне право, цивільний процес, адміністративне право, міжнародне право, трудове право і право соціального забезпечення.

У процесі атестації визначається рівень здатності розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми з питань професійної діяльності у галузі права, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук в умовах невизначеності та складності оточуючого середовища.

Під час атестаційного екзамену здобувач вищої освіти повинен продемонструвати належний рівень досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей, що визначені стандартом вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право та освітньо-професійною програмою «Право» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право

Заклад вищої освіти забезпечує дотримання правил і процедури проведення атестаційного екзамену шляхом:

– уніфікації умов проведення, засобів оцінювання, методик оброблення результатів та форм їхнього подання;

– інформаційно-консультаційної та психологічної підготовки здобувачів вищої освіти до атестаційного екзамену;

– використання критеріїв об'єктивного оцінювання.

Мета підготовки до екзамену полягає в систематизації набутих здобувачами протягом навчання в університеті правових знань, закріпленні основних теоретичних і практичних положень з різних галузей права, які необхідні для професійної діяльності.

Для реалізації поставленої мети здобувачі **зобов'язані продемонструвати вирішення таких завдань:**

- знання основних правових понять та термінів, зміст нормативно-правових актів з основних галузей права.

- вміння аналізувати правову інформацію з використанням нормативно-правових джерел, юридичної літератури, аналізувати супутню інформацію та застосовувати її у власних дослідженнях.

- вміння застосовувати отримані теоретичні знання і практичні уміння під час роботи за юридичним фахом.

Оцінювання відповіді здобувачів проводиться за існуючими сталими вимогами і нормами. Враховуються фундаментальність і нетрадиційність, авторський аналіз, юридичне бачення і конструктивний підхід відповідаючого, його інтелектуальні здібності та можливість вільно спілкуватись юридично коректною українською мовою. Важливо виявити вміння випускника ретранслювати теоретичні знання на практичні обставини, застосовувати свої юридичні знання для аналізу різноманітних життєвих і професійних ситуацій, готовність молодого фахівця реалізувати в практичній роботі здобуті у під час навчання знання.

Оцінювання рівня якості підготовки бакалавра права здійснюють члени ЕК на основі встановлених правил, принципів (об'єктивності,

індивідуальності, комплексності, етичності та компетентнісного підходу), критеріїв, системи і шкали оцінювання з використанням форм і методів діагностики, визначених програмою атестації з урахуванням рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей.

Програма інтегрує вузлові питання з вищезазначених дисциплін, які відображено в білетах. Уяву про їх комплектацію дає один із запропонованих білетів, в якому розглядаються такі питання:

Бердянський державний педагогічний університет

Рівень вищої освіти: I

Спеціальність: 081 Право

Атестаційний екзамен з освітньо-професійної програми «Право»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____

1. Вплив мотиву та мети на кваліфікацію умисного вбивства.
2. Учасники цивільного процесу.
3. Вирішення юридичної ситуації.

Затверджено на засіданні Вченої ради гуманітарно-економічного факультету протокол № 7 від 28 березня 2024 року.

Голова Вченої ради ГЕФ _____ **Тамара МАКАРЕНКО**

2. Зміст програми

Теорія держави та права

1. *Поняття та сутність держави.*

Поняття та сутність держави. Причини та основні закономірності виникнення держави. Економічні, політичні, ідеологічні та психологічні передумови виникнення держави. “Воєнна демократія”. Значення географічних, демографічних, антропологічних та інших чинників у процесі виникнення держави. Способи (шляхи) виникнення держави в різних країнах світу: східний, європейських, синтезний. Ознаки держави, які відрізняють її від самоврядування первіснообщинного ладу. Політичний характер державної влади. Апарат держави. Територіальна організація влади. Податки та збори як матеріальна основа державної влади.

Розмаїття концепцій (теорій) походження держави. Загальна характеристика іригаційної, патріархальної, теологічної, договірної, психологічної, патримоніальної, марксистської (класової) та інших теорій походження держави. Поняття типу держави. Формаційний і цивілізаційний підходи при дослідженні та визначенні типів держав.

Функції держави: поняття та категорії для їх класифікації. Гуманізація функцій держави на сучасному етапі. Внутрішні та зовнішні, основні та неосновні, постійні та тимчасові функції держави. Поняття та ознаки правових форм і методів здійснення функцій держави. Правотворча, правозастосовна, контрольно-наглядова, засновницька (установча) форми діяльності держави. Методи здійснення функцій держави. Методи законності, інформаційного впливу на суспільство, переконання, примусу. Правові форми здійснення функцій держави. Функції Української держави в умовах реформування суспільства.

2. *Форма держави.*

Поняття та елементи форми держави. Фактори, що зумовлюють багатоманітність форм держави. Форма правління. Монархія: ознаки та різновиди. Абсолютна монархія. Теократична монархія. Виборна монархія. Дуалістична монархія. Парламентська монархія. Монархія в Україні (історичні різновиди). Республіканська форма правління: головні ознаки та види. Парламентська, президентська, президентсько-парламентська і парламентсько-президентська республіки: юридичні ознаки та особливості.

Поняття форми державного устрою та його різновиди. Унітарна держава. Її юридичні ознаки. Особливості державного устрою України. Федеративна держава, її юридичні ознаки та особливості устрою види федерацій: договірні та конституційні; централізовані і децентралізовані; національні та територіальні; симетричні та асиметричні. Принципи розподілу повноважень між федерацією та її суб'єктами. Поняття та особливості конфедерацій, їх ознаки та відмінності від федерацій. Інші форми співдружностей і державних союзів.

Поняття форми політичного режиму. Співвідношення політичного режиму з суттю й формою держави. Методи та засоби здійснення державної влади. Демократичний, авторитарний, тоталітарний політичний режими, їх головні ознаки. Причини та основні закономірності виникнення держави. Економічні, політичні, ідеологічні та психологічні передумови виникнення держави. “Воєнна демократія”.

3. *Право і звичай, їх співвідношення. Поняття і види правової поведінки.*

Єдність права і звичаю полягає в тому, що: по-перше, вони є різновидами соціальних норм, які створюють в сукупності цілісну систему нормативного регулювання і через це володіють деякими загальними рисами, в них єдина нормативна основа; по-друге, право і звичай переслідують одні і ті ж цілі і задачі — впорядкування і вдосконалення суспільного життя, внесення в нього організуючих начал, розвиток і збагачення особи,

захист прав людини, затвердження ідеалів гуманізму, справедливості; по-третє, в права і звичаю один і той же об'єкт регулювання — суспільні відносини (тільки в різному об'ємі), вони адресуються до одних і тих же людей, шарів, груп, колективів; їх вимоги багато в чому співпадають; по-четверте, право і звичай в якості нормативних явищ визначають межі належних і можливих вчинків суб'єктів, служать засобом виразу і гармонізації особистих і суспільних інтересів.

Правова поведінка — це соціально значимі, свідомі вчинки суб'єктів права, що передбачені нормами права та контрольовані їх волею, які тягнуть за собою юридичні наслідки.

Правовій поведінці притаманні ряд ознак: соціальна значущість, регламентованість поведінки нормами права; підконтрольність поведінки державі. Держава через свої структури гарантує діяльність суб'єктів, створюючи відповідні умови, застосовуючи у необхідних випадках засоби примусу чи заохочення, тощо;

- здатність правової поведінки породжувати юридичні наслідки. Поведінка суб'єктів надзвичайно різноманітна. Вона має різні форми вияву, мотиви та наслідки. Норми права можуть дозволяти (уповноважуючі норми), забороняти (забороняючі норми) чи зобов'язувати (зобов'язуючі норми) суб'єктів до певної поведінки. Поведінка, яка не заборонена нормою права, є правовою. Деякі вчинки не заборонені нормою права, але не тягнуть юридичних наслідків, оскільки є юридично нейтральними (заняття спортом, музикою тощо).

Правова поведінка має соціальну та юридичну сторону, що дає можливість виділити її види: 1) правомірна поведінка; 2) правопорушення; 3) зловживання правом; 4) об'єктивно протиправне діяння.

4. Норми та форми права.

Поняття та ознаки норми права. Норма права як утілення єдності форми і змісту у праві. Вольовий, нормативний, представницько-зобов'язуючий характер норми права. Формальна визначеність, соціальна обумовленість, примусовість норми права. Структура норми права. Гіпотеза, диспозиція, санкція норми права та їх класифікація.

Норма права як класична модель поведінки. Класифікація норм права. Норми-цілі, норми-завдання, норми-презумпції та ін. Колізійні норми права.

Регулятивні та правоохоронні норми права. Зобов'язуючі, забороняючі, уповноважуючі норми права. Види норм права за характером їх приписів; імперативні, диспозитивні, заохочувальні, рекомендаційні. Матеріальні і процесуальні норми права, їх особливості, співвідношення. Способи викладення правових норм у нормативних актах. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта.

Форми права. Внутрішня та зовнішня форма права. Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативно-правовий договір. Нормативно-правовий акт. Юридична доктрина. Релігійний текст.

Конституційне право України і зарубіжних країн

1. Конституція України та її розвиток. Конституційний лад.

Поняття та предмет конституції. Види конституцій. Основні положення теорії конституції. Риси та юридичні властивості конституції. Охорона конституції. Історія конституційного розвитку України. Основні етапи новітньої конституційної реформи в Україні. Загальна характеристика Конституції України. Поняття конституційного ладу та його співвідношення з державним ладом. Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України. Засади конституційного ладу як загальний конституційно-

правовий інститут. Гуманістичні і демократичні засади конституційного ладу України. Народний суверенітет і його співвідношення з національним і державним суверенітетом.

Конституційне закріплення принципу народного суверенітету та форми здійснення народовладдя. Форма правління та форма державного устрою України згідно Конституції 1996 р. Україна — суверенна і незалежна, демократична, правова, соціальна держава. Конституція 1996 р. про основні функції і обов'язки Української держави. Політичні, економічні і соціальні засади конституційного ладу України.

2. Основи правового статусу людини і громадянина. Громадянство України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Статус біженців. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Основи правового статусу людини і громадянина як загальний конституційно-правовий інститут. Основні принципи правового статусу людини та їх конституційне закріплення. Громадянство України: поняття та ознаки. Принципи громадянства України.

Визнання, набуття та припинення громадянства України. Повноваження органів, організацій і посадових осіб по вирішенню питань громадянства України. Виконання рішень, прийнятих у питаннях громадянства України. Поняття правового статусу іноземців та осіб без громадянства. Правове регулювання перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства за порушення законів України. Правовий статус біженців в Україні.

Поняття, природа та риси конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Класифікація конституційних прав та свобод людини і громадянина. Економічні, культурні права і свободи. Особисті права і свободи. Політичні права і свободи. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав та свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина.

3. Конституційна система органів державної влади. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Законодавчий процес в Україні.

Конституційно-правове регулювання питань організації і діяльності органів державної влади. Поняття та ознаки органу державної влади. Конституційна система органів державної влади України. Принципи організації та діяльності державних органів України та їх закріплення в Конституції України.

Верховна Рада — парламент України. Поняття та ознаки парламенту. Види парламентів. Чисельний склад та структура Верховної Ради України. Строки повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України. Компетенція Верховної Ради. Акти Верховної Ради України. Статус народного депутата України. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: функції та повноваження. Конституційно-правовий статус Рахункової палати України.

Сесія Верховної Ради України. Розгляд питань на пленарних засіданнях Верховної Ради України. Комітети і комісії Верховної Ради України: склад, порядок формування, функції та повноваження. Посадові особи Верховної Ради України. Поняття та стадії законодавчого процесу. Особливості проходження конституційних законів. Прийняття законопроекту. Введення в дію законів та інших актів Верховної Ради. Спеціальні парламентські процедури. Депутатські групи і фракції у Верховній Раді України.

4. Конституційно-правовий статус Президента України. Кабінет Міністрів України. Центральні та місцеві органи виконавчої влади.

Порядок обрання Президента України. Компетенція Президента України. Конституція України про підстави і порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Апарат Президента України. Акти Президента України.

Конституційно-правові основи взаємовідносин Президента України з іншими органами державної влади.

Кабінет Міністрів України. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України. Склад та порядок формування Кабінету Міністрів України. Прем'єр-міністр України. Компетенція Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України. Припинення повноважень Кабінету Міністрів України. Система органів виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади (служби, агентства, інспекції), центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Місцеві органи державної виконавчої влади: система, порядок формування, повноваження.

5. Конституційні засади судової влади. Прокуратура. Конституційні засади місцевого самоврядування.

Поняття судової влади. Конституційні принципи правосуддя. Система судових органів України. Конституційна юрисдикція. Місце Конституційного Суду України в механізмі державної влади. Склад, порядок формування та повноваження Конституційного Суду України. Процедура розгляду справ Конституційним Судом України. Суди загальної юрисдикції. Спеціалізовані суди. Конституційні основи організації і діяльності прокуратури.

Поняття та ознаки місцевого самоврядування. Історія становлення місцевого самоврядування в Україні. Територіальна, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування. Сфера компетенції місцевого самоврядування. Поняття та елементи системи місцевого самоврядування. Форми безпосереднього здійснення муніципальної влади територіальною громадою. Органи і посадові особи місцевого самоврядування. Місце рад як представницьких органів муніципальної влади в системі місцевого самоврядування. Особливості статусу районних та обласних рад як органів місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси громад сіл, селищ, міст.

6. Форма держави в зарубіжних країнах. Форми політико-територіального устрою в зарубіжних державах.

Поняття форми держави. Класифікація форми держави. Форма правління та її основні форми. Поняття та основні властивості монархії. Види монархії. Поняття та ознаки абсолютної монархії. Поняття сімейної ради та її склад у абсолютній монархії. Парламентарна монархія та її ознаки. Поняття та ознаки дуалістичної монархії. Поняття та види республік. Президентська республіка та її ознаки. Поняття та ознаки парламентарної республіки. Поняття, ознаки та види змішаних республік.

Поняття територіального устрою. Політико-територіальний устрій та його основні форми. Унітарна держава та її ознаки. Поняття автономії. Поняття «федерація» та шляхи її утворення. Ознаки федерації. Поняття та ознаки конфедерації. Поняття та види державного режиму. Поняття та ознаки демократичного державного режиму. Поняття та ознаки авторитарного режиму. Види авторитарного державного режиму. Ознаки тоталітарного державного режиму

Цивільне та сімейне право

1. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.

Поняття фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичних осіб. Виникнення та припинення правоздатності. Цивільна дієздатність фізичних осіб. Повна дієздатність. Обсяг дієздатності малолітніх віком до 14 років. Обсяг дієздатності неповнолітніх віком від 14 до 18 років. Випадки набуття повної цивільної дієздатності неповнолітніми при

досягненні ними 16 років. Обмеження дієздатності громадян. Визнання громадянина недієздатним. Порядок, умови та правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою. Опіка та піклування над фізичною особою.

Поняття та ознаки юридичної особи. осіб. Цивільно-правовий статус філій та представництв юридичної особи. Порядок створення юридичних осіб. Установчі документи юридичних осіб. Припинення юридичної особи. Порядок ліквідації юридичної особи. Реорганізація юридичної особи. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб. Підприємницькі товариства: поняття та види. Непідприємницькі товариства: поняття та види.

2. Правочини у цивільному праві.

Поняття і види правочинів. Односторонні, двосторонні та багатосторонні правочини. Оплатні і безоплатні правочини. Реальні і консенсуальні правочини. Умовні правочини. Умови дійсності правочинів. Сторони у правочині. Зміст правочину. Єдність (відповідність) волі та волевиявлення у правочині. Форма правочину.

Недійсність правочину та її види. Нікчемні та оспорювані правочини. Підстави недійсності правочину. Недодержання вимоги щодо письмової форми правочину. Недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення правочину. Вчинення правочину малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності. Вчинення правочину неповнолітньою особою за межами її цивільної дієздатності. Вчинення правочину фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її дієздатності. Вчинення правочину без дозволу органу опіки та піклування. Вчинення правочину дієздатною фізичною особою, яка у момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними. Вчинення правочину недієздатною фізичною особою. Укладення юридичною особою правочину, якого вона не мала права вчиняти. Вчинення правочину, який порушує публічний порядок, вчинений з метою, що суперечить інтересам держави і суспільства. Правочин, який вчинено під впливом помилки. Вчинення правочину під впливом обману. Правочин, який вчинено під впливом насильства. Правочин, який вчинено у результаті зловмисної домовленості представника однієї сторони з другою стороною. Правочин, який вчинено під впливом тяжкої обставини. Фіктивний правочин. Удаваний правочин. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності правочину.

3. Право власності.

Поняття, зміст, здійснення права власності. Підстави набуття права власності та їх класифікація. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва; на перероблену річ; за договором; на безхазяйну річ; на знахідку; на бездоглядну домашню тварину; на скарб; за набувальною давністю. Момент виникнення права власності у набувача майна за договором.

Підстави припинення права власності: загальна характеристика. Відмова від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати. Реквізиція. Конфіскація.

Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Поняття права спільної власності та її види. Поняття спільної часткової власності. Права та обов'язки учасників спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки у праві спільної часткової власності. Право спільної сумісної власності.

Цивільно-правові способи захисту права власності: речові та зобов'язальні. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння (негаторний позов). Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з-під арешту). Позов про визнання права власності. Позови про відшкодування шкоди, завданої порушенням права власності.

4. Право інтелектуальної власності.

Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Джерела правового регулювання відносин, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю та індивідуалізацією товарів та їх виробників. Конституція України. Кодифіковані акти. Спеціальне законодавство. Міжнародні договори.

Авторське право та суміжні права. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку.

Об'єкти авторського права і суміжних прав. Об'єкти права промислової власності. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг. Первісні та похідні суб'єкти права інтелектуальної власності.

Зміст права інтелектуальної власності. Види особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.

Види порушень, форми та способи цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності.

5. Загальні положення про зобов'язання.

Поняття цивільно-правового зобов'язання. Суб'єкти зобов'язальних правовідносин. Види цивільно-правових зобов'язань. Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань: договори, завдання шкоди, односторонні правомірні дії.

Принцип реального виконання та принцип належного виконання зобов'язання. Суб'єкти виконання зобов'язання. Часткове, солідарне, субсидіарне зобов'язання. Предмет виконання зобов'язання. Місце, строк та спосіб виконання зобов'язання. Види забезпечення виконання зобов'язань. Поняття і види неустойки. Завдаток: поняття та функції. Поручка, гарантія. Загальні положення про заставу. Види застави: іпотека, заклад, застава майнових прав, застава цінних паперів. Притримання.

Поняття та функції цивільно-правової відповідальності. Договірна та недоговірна відповідальність. Відшкодування збитків, сплата неустойки, втрата завдатку як види цивільно-правової відповідальності. Умови цивільно-правової відповідальності. Протиправність поведінки особи. Поняття шкоди та збитків. Склад збитків. Співвідношення збитків та неустойки. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою та шкідливим результатом. Поняття вини в цивільному праві. Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності.

6. Договір купівлі-продажу, договір найму (оренди), договір підряду, договір позики.

Поняття та загальна характеристика договору купівлі-продажу. Сторони договору купівлі-продажу. Предмет договору. Форма договору. Ціна договору. Зміст договору купівлі-продажу. Відповідальність сторін за порушення умов договору купівлі-продажу. Види договору купівлі-продажу. Договір роздрібною купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір міни.

Поняття договору найму (оренди). Суб'єкти та об'єкти договору найму (оренди). Строк договору найма (оренди). Форма договору. Права та обов'язки наймодавця (орендодавця) за договором найму (оренди). Права та обов'язки наймача (орендаря) за договором найму (оренди). Види договору найму. Договір прокату. Договір лізингу. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Найм житла.

Поняття договору підряду. Права та обов'язки замовника і підрядника за договором. Види договору підряду. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проектні та пошукові роботи.

Поняття договору позики. Форма договору. Проценти за договором позики. Наслідки порушення договору позичальником.

7. Спадкування за заповітом.

Поняття спадкування за заповітом. Джерела спадкового права. Суб'єкти та об'єкти спадкового правонаступництва. Час відкриття спадщини. Правове регулювання місця відкриття спадщини. Пред'явлення претензій кредиторами спадщини.

Поняття заповіту. Вимоги до форми заповіту Секретний заповіт. Заповіти, прирівняні до нотаріально посвідчених. Зміст заповіту. Обов'язкова частка у спадщині. Види заповідальних розпоряджень. Заповіт з умовою. Підпризначення спадкоємця. Заповідальний відказ. Покладення. Встановлення сервітуту у заповіті. Призначення виконавця заповіту. Заповіт подружжя.

8. Спадкування за законом.

Поняття спадкування за законом. Коло спадкоємців за законом. Спадкування за правом представлення. Зміна черговості одержання права на спадкування. Розмір частки у спадщині. Відумерла спадщина.

Способи прийняття спадщини. Презумпція прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини. Проста відмова від прийняття спадщини та відмова на користь певної особи. Порядок оформлення спадкових прав.

9. Право спільної сумісної власності подружжя. Поділ спільного майна подружжя.

Право особистої приватної власності дружини та чоловіка. Майно, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Здійснення дружиною, чоловіком права особистої приватної власності. Право спільної сумісної власності подружжя. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя. Об'єкти права спільної сумісної власності. Виникнення права спільної сумісної власності подружжя на майно, що належало дружині, чоловікові. Право подружжя на розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Поділ спільного майна подружжя. Розмір часток майна дружини та чоловіка при поділі спільного сумісного майна. Способи та порядок поділу майна. Застосування позовної давності до вимог про поділ спільного майна. Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі.

Загальні умови надання утримання одному з подружжя. Право колишнього подружжя на утримання після розірвання шлюбу. Припинення права одного з подружжя на утримання. Позбавлення одного з подружжя права на утримання. Право дружини на утримання під час вагітності та права чоловіка та жінки на утримання у разі проживання з ними дитини. Право на утримання того з подружжя, з ким проживає дитина-інвалід. Право на утримання жінки і чоловіка, які знаходяться у фактичних шлюбних відносинах.

Договірний режим майна подружжя. Поняття шлюбного договору. Суб'єкти, форма, строк дії шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна. Визначення у шлюбному договорі порядку користування житлом. Визначення у шлюбному договорі права на утримання. Зміна умов шлюбного договору. Відмова від шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору. Підстави визнання шлюбного договору недійсним.

10. *Обов'язок батьків утримувати дитину, повнолітніх дочку, сина та його виконання.*

Обов'язок батьків щодо утримання малолітніх, неповнолітніх дітей. Добровільний та примусовий порядок сплати батьками аліментів на дитину. Способи та розмір виплати аліментів на дітей. Зміна розміру аліментів. Участь батьків у додаткових витратах на дитину. Порядок визначення заборгованості по аліментам. Припинення обов'язку батьків утримувати дитину. Договір про припинення права на аліменти на дитину у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно. Обов'язок батьків щодо утримання повнолітніх непрацездатних дочки, сина. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина, які продовжують навчання.

Підстави виникнення обов'язку повнолітніх дочки, сина утримувати батьків. Обов'язок дочки, сина брати участь у додаткових витратах на батьків. Звільнення дочки, сина від обов'язку утримувати матір, батька. Визначення розміру аліментів на батьків. Стягнення з дитини витрат на догляд та лікування батьків.

Цивільний процес

1. *Принципи (основні засади) цивільного судочинства.*

Поняття цивільного судочинства та його співвідношення із поняттями «цивільний процес», «медіація».

Поняття та система принципів цивільного судочинства. Характеристика окремих принципів цивільного судочинства: верховенство права та законодавство, відповідно до якого суд вирішує справи; гласність судового процесу; відкритість інформації щодо справи; змагальність сторін; диспозитивність цивільного судочинства; пропорційність у цивільному судочинстві; забезпечення права на перегляд справи та оскарження судового рішення; обов'язковість судових рішень.

2. *Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.*

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Визначення складу суду. Склад суду. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Порядок вирішення заявленого відводу (самовідводу). Наслідки відводу суду (судді).

3. *Учасники судового процесу у цивільних справах: учасники справи, представники, інші учасники судового процесу.*

Учасники справи. Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами. Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність.

Сторони в цивільному процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки. Процесуальна співучасть. Залучення до участі в справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору. Процесуальне правонаступництво. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Представники. Поняття й види представництва в цивільному процесі. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.

Інші учасники судового процесу. Склад інших учасників судового процесу. Цивільний процесуальний статус інших учасників судового процесу.

4. Докази та доказування у цивільному процесі.

Поняття доказів. Належність, допустимість, достовірність, достатність доказів. Засоби доказування: письмові, речові та електронні докази, висновки експертів, показання свідків. Обов'язок доказування та подання доказів. Витребування доказів. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Оцінка доказів. Забезпечення доказів. Процесуальні строки: поняття і види. Процесуальні строки, встановлені законом. Процесуальні строки, призначені судом. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення, поновлення і продовження процесуальних строків.

Поняття та види судових витрат. Судовий збір. Ціна позову. Витрати, пов'язані з розглядом цивільної справи. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Розподіл судових витрат між сторонами.

5. Позовне провадження.

Поняття позову. Види позовів. Підстави для забезпечення позову. Види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення. Заяви по суті справи, їх види. Позовна заява, її зміст і форма.

Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження у справі. Відкриття провадження у справі. Підготовче провадження. Захист відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов. Врегулювання спору за участю судді. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін. Завдання та строки розгляду справи по суті. Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення. Фіксування судового процесу. Зупинення та закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.

Поняття та види судових рішень. Законність і обґрунтованість судового рішення. Порядок ухвалення судових рішень. Проголошення судового рішення. Набрання рішенням суду законної сили.

Розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження. Умови та порядок проведення заочного розгляду справи.

6. Наказне провадження. Окреме провадження.

Судовий наказ. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Підстави для відмови у видачі судового наказу. Скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.

Поняття та сутність окремого провадження. Справи, що розглядаються в порядку окремого провадження. Види справ, які суд розглядає в порядку окремого провадження. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх. Надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою. Усиновлення. Встановлення фактів, що мають юридичне значення. Відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Передача безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність. Визнання спадщини відумерлою. Надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку. Обов'язкова госпіталізація до протитуберкульозного закладу. Розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб. Видача і продовження обмежувального припису. Надання права на шлюб. Розірвання шлюбу за заявою

подружжя, яке має дітей. Встановлення режиму окремого проживання за заявою подружжя. Порядок розгляду справ окремого провадження.

7. Перегляд судових рішень з цивільних справ в апеляційному, касаційному порядкух.

Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції. Право апеляційного оскарження. Строк на апеляційне оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги, порядок її подання. Відкриття апеляційного провадження. Апеляційний розгляд. Повноваження суду апеляційної інстанції. Постанова суду апеляційної інстанції.

Поняття та сутність касаційного провадження. Суд касаційної інстанції. Право касаційного оскарження. Строк на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги, порядок її подання. Відкриття касаційного провадження. Касаційний розгляд. Повноваження суду касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції.

Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Строк подання заяв про перегляд. Форма і зміст заяви. Підстави для перегляду рішення, ухвали, постанови. Істотні для справи обставини, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи. Завідомо неправдиві показання свідка, завідомо неправильний висновок експерта, завідомо неправильний переклад, фальшивість доказів. Скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, що підлягають перегляду. Неконституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, якщо рішення ще не виконане. Порушення Україною міжнародних зобов'язань. Вина судді у вчиненні кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судові рішення. Процесуальний порядок перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.

Кримінальне право

1. Джерела законодавства про кримінальну відповідальність.

Поняття та зміст кримінального законодавства. Кримінальний кодекс України. Проект нового Кримінального кодексу України. Конституція як джерело кримінального закону. Рішення Конституційного Суду України як джерело кримінального закону. Міжнародні нормативно-правові акти як джерело кримінального закону. Судова практика та її значення для розвитку кримінального права України. Практика Європейського суду з прав людини і кримінальне право України.

2. Поняття та ознаки кримінального правопорушення.

Соціальна природа кримінального правопорушення (к. пр.). Залежність поняття кримінального правопорушення від соціально-економічних відносин, що існують у суспільстві на тому чи іншому етапі розвитку. Історично мінливий характер поняття злочину. Криміналізація і декриміналізація суспільно небезпечних діянь.

Визначення поняття злочину: формальне; матеріальне; формально-матеріальне; їх сутність. Поняття злочину в чинному КК України: передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Ознаки злочину. Суспільна небезпека як матеріальна ознака злочину. Значення суспільної небезпеки. Характер та ступінь суспільної небезпеки. Протиправність як формальна ознака злочину. Неприпустимість застосування статей Особливої частини КК за аналогією. Співвідношення суспільної небезпеки і протиправності.

Винність як ознака злочину; її зміст та значення.

Караність як невід'ємна ознака злочину. Співвідношення караності як ознаки злочину і фактичного призначення покарання за злочин. Органічна єдність ознак злочину.

Значення ст.11 КК для визначення поняття злочину. Проблема удосконалення поняття злочину в кримінальному праві України.

Місце злочину в системі правопорушень. Критерії відмежування злочинів від інших правопорушень. Питання про відмежування злочинів та інших правопорушень у науці кримінального права. Співвідношення понять злочину, злочинності та правопорушення.

3. Об'єктивна і суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення

Поняття, ознаки, елементи та види складу кримінального правопорушення (злочину).

Поняття об'єктивної сторони злочину. Ознаки складу злочину, які характеризують об'єктивну сторону: обов'язкові та факультативні. Значення об'єктивної сторони для оцінки суспільної небезпечності, кваліфікації злочину, а також відмежування одного складу злочину від іншого.

Суспільно небезпечне діяння, його поняття та форми. Суспільно небезпечна дія чи бездіяльність злочинного діяння як зовнішні акти поведінки людей, які вчиняються в реальній дійсності.

Поняття та ознаки дії в кримінальному праві. Поняття та ознаки бездіяльності. Умови кримінальної відповідальності за злочинну бездіяльність. Правовий (юридичний) обов'язок діяти певним чином та наявність можливості виконати обов'язок, який покладено на особу.

Значення нездоланної (непереборної) сили, фізичного і психічного примусу для вирішення питання про кримінальну відповідальність за суспільно небезпечне діяння (дію чи бездіяльність).

Поняття суспільно небезпечних наслідків. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони злочину. Їх види та значення в кримінальному праві. Злочини з матеріальними та формальними складами: значення такого розподілення.

Причинний зв'язок в кримінальному праві та його значення. Вирішення питання про причинний зв'язок між дією чи бездіяльністю і суспільно небезпечним наслідком у науці кримінального права. Об'єктивний характер причинного зв'язку. Вимоги, що пред'являються до співвідношення діяння та наслідків для встановлення між ними причинного зв'язку.

Розподіл причинного зв'язку на необхідний і випадковий, безпосередній і опосередкований причинний зв'язок та ін.

Поняття суб'єктивної сторони складу злочину та її значення. Ознаки суб'єктивної сторони: обов'язкові і факультативні. Поняття вини та її значення для кримінальної відповідальності.

Форми вини в кримінальному праві України, їх значення для кваліфікації злочину і призначення покарання. Умисна форма вини, необережна форма вини, змішана (подвійна, складна) форма вини.

Умисел і його види. Поняття прямого і непрямого умислу, їх інтелектуальні і вольові моменти (ознаки). Відмінність прямого умислу від непрямого. Види умислу в залежності від моменту виникнення: раптовий, заздалегідь сформований; в залежності від ступеня передбачення наслідків: визначений, невизначений, альтернативний.

Умисел в злочинах з формальним складом. Спеціальні види умислу, їх характеристика і значення.

Мотив і мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину. Значення мотиву і мети для кваліфікації злочину як: конститутивних (конструктивних)

ознак складу злочину; кваліфікуючих ознак; обставин, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність при призначенні покарання.

Поняття необережної форми вини та її ознаки. Необережність та її види. Значення боротьби з необережними злочинами.

Злочинна самовпевненість та її інтелектуальний і вольовий моменти (ознаки). Відмежування злочинної самовпевненості від непрямого умислу.

Злочинна недбалість, її об'єктивний і суб'єктивний критерії. Їх значення.

Випадок (казус) як невинне заподіяння суспільно небезпечних наслідків, його відмінність від злочинної недбалості.

Подвійна, складна (змішана) форма вини і її значення для кваліфікації злочину.

Поняття та види помилок в кримінальному праві. Юридична помилка, її види і вплив на кримінальну відповідальність. Фактична помилка, її види і вплив на вирішення питання про кримінальну відповідальність.

4. Стадії кримінального правопорушення.

Поняття і види стадій вчинення злочину за чинним кримінальним законодавством.

Готування до злочину, його поняття, об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Види підготовчих дій. Підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змовлення на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину. Відмежування готування до злочину від виявлення наміру. "Голий умисел" та його правові наслідки. Відповідальність за готування до злочину за КК України.

Правові наслідки готування до злочину невеликої тяжкості.

Замах на злочин, його поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види замаху на злочин: закінчений та незакінчений; замах на непридатний об'єкт та замах з непридатними засобами. Значення такого розподілу. Відмежування замаху від готування до злочину.

Закінчений та незакінчений злочин. Поняття закінченого злочину. Момент закінчення злочину у складах з матеріальним, формальним та усіченим складом.

Підстава кримінальної відповідальності за готування та замах на злочин. Кваліфікація готування та замаху на злочин. Обставини, які належить враховувати при призначенні покарання за готування та замах на злочин.

Добровільна відмова при незакінченому злочині та добровільна відмова від доведення злочину до кінця, її поняття та ознаки. Стадії вчинення злочину, на яких можлива добровільна відмова. Підстави усунення кримінальної відповідальності за добровільну відмову від доведення злочину до кінця. Наслідки добровільної відмови від доведення злочину до кінця та їх значення.

Дійове каяття у здійсненні злочину. Відмінність дійового каяття від добровільної відмови від доведення злочину до кінця.

5. Співучасть у кримінальному правопорушенні.

Поняття і значення співучасті у злочині і її об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину. Зміст цієї ознаки.

Суб'єктивні ознаки співучасті. Спільність умислу співучасників.

Особливості інтелектуального моменту умислу співучасників. Питання про можливість одностороннього суб'єктивного зв'язку між співучасниками. Вольовий момент умислу співучасників. Питання про можливість співучасті в злочинах, які вчинені з необережності. Відокремлення співучасті від "необережного заподіяння".

Значення мотиву та мети при вчиненні злочину у співучасті.

Види співучасників та їх визначення в КК. Виконавець та співвиконавець злочину. Організатор злочину. Підбурювач до злочину. Способи підбурювання. Об'єктивні та

суб'єктивні ознаки підбурювання. Пособник злочину. Види пособництва. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки пособництва. Відокремлення пособництва від підбурювання.

Підстави та межі відповідальності співучасників. Залежність відповідальності співучасників від дій виконавця. Відповідальність організаторів та учасників організованої групи і злочинної організації.

Форми співучасті. Питання про форми співучасті в науці кримінального права. Вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією. Відповідальність та кваліфікація дій співучасників при різних формах співучасті.

6. *Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності.*

Поняття звільнення особи, яка вчинила злочин від кримінальної відповідальності. Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Умови такого звільнення:

- вчинення злочину невеликої тяжкості;
- щире покаяння після вчинення злочину;
- активне сприяння розкриттю злочину;
- повне відшкодування завданих злочином збитків або усунення заподіяної шкоди.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Умови такого звільнення:

- вчинення вперше злочину невеликої тяжкості;
- примирення винного з потерпілим;
- відшкодування завданих злочином збитки або усунення заподіяної шкоди.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Умови такого звільнення:

- вчинення вперше злочину невеликої або середньої тяжкості;
- щире каяття після вчинення злочину;
- передача особи, яка вчинила злочин, на поруки колективу підприємства, установи чи організації за їхнім клопотанням;
- дотримання протягом року з дня передачі на поруки певних правил (виправдання довіри колективу, не ухилення від заходів виховного характеру, не порушення громадського порядку).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки. Умови такого звільнення:

- вчинення вперше злочину невеликої або середньої тяжкості;
- на час розслідування або розгляду справи в суді внаслідок зміни обстановки вчинене діяння втратило суспільну небезпечність або особа перестала бути суспільно небезпечною.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності. Умови такого звільнення. Строки давності притягнення до кримінальної відповідальності:

- два роки (вчинення злочину невеликої тяжкості, за який законом передбачене покарання менш суворе, ніж обмеження волі);
- три роки (вчинення злочину невеликої тяжкості, за який законом передбачене покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі);
- п'ять років (вчинення злочину середньої тяжкості);
- десять років (вчинення тяжкого злочину);
- п'ятнадцять років (вчинення особливо тяжкого злочину).

Зупинення перебігу строків давності та їх поновлення. Незастосування строків давності у разі вчинення злочинів проти миру та безпеки людства, передбачених у статтях 449-451, 454 КК.

7. Поняття і мета покарання. Система покарань.

Поняття та ознаки покарання за кримінальним законом України.

Кара як ознака покарання. Елементи кари. Соціальна природа покарання. Мета покарання. Питання про мету покарання в теорії кримінального законодавства України та в науці кримінального права. виправлення засуджених як мета покарання. Загальне та спеціальне попередження.

Система та види покарань. Поняття, ознаки та значення системи покарань за кримінальним законодавством. Система покарань в історії кримінального права та за чинним кримінальним законодавством України. Проблеми удосконалення системи покарань.

Класифікація (види) покарань. Основні та додаткові покарання; безстрокові, строкові, та непов'язані з встановленням строків; загальні та спеціальні. Покарання, які пов'язані з виправно-трудоим впливом на засудженого.

Основні покарання: громадські роботи, виправні роботи, службові обмеження для військовослужбовців, арешт, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк, довічне позбавлення волі.

Додаткові покарання: позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу та конфіскація майна.

Покарання, які можуть бути застосовані як в якості основних, так і в якості додаткових: штраф, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Правила призначення основного та додаткового покарання.

Характеристика основних і додаткових покарань за чинним кримінальним законодавством України.

Поняття і значення звільнення від покарання. Види такого звільнення, критерії їх поділу.

Правові підстави звільнення від покарання та його відбування:

- заміна призначеного судом покарання більш м'яким;
- пом'якшення призначеного покарання (крім звільнення, пом'якшення на підставі закону України про амністію чи акта помилування;
- з випробуванням.

Правові наслідки звільнення особи від покарання та його відбування. Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням

8. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Поняття заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Кримінально-правовий зв'язок між юридичною особою та її представником. Види і зміст заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Звільнення ЮО від застосування заходів кримінально-правового характеру. Зарубіжний досвід кримінальної відповідальності юридичних осіб (корпорацій).

9. Кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я особи

Злочини проти життя особи, їх загальна характеристика. Родовий об'єкт та безпосередні об'єкти цих злочинів.

Поняття вбивства та його ознаки.

Види вбивств за кримінальним правом України. Види умисних вбивств та їх характеристика. Основні види вбивств з обтяжуючими обставинами.

Характеристика умисного вбивства в стані необхідної оборони та у стані сильного душевного хвилювання.

Відмежування тяжкого тілесного ушкодження, що заподіяло смерть потерпілого, від умисного вбивства та вбивства через необережність.

Ознака заподіяння смерті в деяких інших складах злочинів Особливої частини КК України.

Поняття та види тілесних ушкоджень. Критерії визначення тяжкості тілесних ушкоджень за Правилами визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.

Ознаки тяжкого тілесного ушкодження.

10. Кримінальні правопорушення проти власності

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти власності. Поняття та види предмету злочинів проти власності. Насильницькі та ненасильницькі злочини проти власності. Кваліфікуючі ознаки злочинів проти власності. Критерії визначення розмірів матеріальної шкоди, заподіяної злочинами проти власності.

Крадіжка (ст. 185 КК) та її ознаки. Проста крадіжка та крадіжка з обтяжуючими обставинами. Ознака таємності та її визначення у науковій літературі та правозастосовній практиці.

Грабіж та розбій (ст.ст. 186 та 187 КК). Характер насильства при розбої та грабежі. Відмежування грабежу від крадіжки та розбою від вимагання. Дві основні форми грабежу.

Вимагання (ст. 189 КК) та його ознаки, момент закінчення злочину. Характеристика загрози при вимаганні, її інтенсивність та спрямованість.

Шахрайство (ст. 190 КК) як ненасильницький злочин проти власності. Характеристика обману та зловживання довірою при шахрайстві. Встановлення ознаки права на майно при скоєнні шахрайства.

Юридична характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК).

Злочини, пов'язані зі шкодженням або знищенням чужого майна.

11. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Поняття і система крим. правопорушень проти громадської безпеки.

Бандитизм (ст.257 КК). Співвідношення із розбоєм.

Терористичний акт (ст.258 КК).

Предмет злочинів, передбачених ст.ст.262, 263 КК.

Правовий режим зброї та індивідуальних засобів самозахисту за законодавством України.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК).

Кримінально карані дії з радіоактивними матеріалами (ст.ст.265, 266 КК).

Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст.270 КК).

12. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності

Поняття, види і загальна характеристика к. пр. у сфері службової діяльності.

Кримінально-правове поняття службової особи.

Проблемні питання визнання особи службовою. Рішення Конституційного Суду України "Про офіційне тлумачення частини другої статті 164 Кримінального кодексу України 1960 року".

Зловживання владою або службовим становищем.

Відмежування злочину, передбаченого ст. 364 КК, від заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст.191 КК).

Перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 КК).

Відмежування перевищення влади або службових повноважень від злочину, передбаченого ст. 364 КК.

Службове підроблення (ст. 366 КК).

Службова недбалість (ст. 367 КК). Відмежування від складу злочину, передбаченого ст. 140 КК.

Співвідношення понять “хабарництво”, “корупція”. Поняття «неправомірна вигода» та його зміст.

13. Кримінальні правопорушення в сфері безпеки руху та експлуатації транспорту.

Загальна характеристика транспортних к. пр.: суспільна небезпека, родовий об’єкт, види, кваліфікуючі ознаки.

Бланкетний зміст диспозицій окремих видів транспортних к. пр.

Порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК).

Випуск в експлуатацію несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації (ст. 287 КК): ознаки складу кримінального правопорушення.

Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК). Співвідношення із злочинами проти власності.

Порушення чинних на транспорті правил (ст. 291 КК).

Відповідальність за знищення, підробку або заміну номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу (ст. 290 КК).

Адміністративне право

1. Адміністративне право України як галузь права, його предмет.

Адміністративне право як галузь права, його предмет і метод. Система адміністративного права. Роль адміністративного права у становленні та розвитку незалежної правової демократичної держави Україна.

2. Метод і система адміністративного права України.

Поняття і характеристика методу адміністративно-правового регулювання. Характеристика Загальної та Особливої частини адміністративного права.

3. Зв’язок адміністративного права з іншими галузями українського права.

Співвідношення адміністративного права з іншими галузями національного права. Адміністративне право та кримінальне право. Адміністративне право та цивільне право. Поняття та зміст адміністративної преюдиції. Кримінальні правопорушення та адміністративні правопорушення – особливості співвідношення.

4. Поняття, основні риси та види адміністративно-правових відносин.

Об’єкт адміністративно-правових відносин – матеріальні, духовні й інші соціальні цінності. Зміст адміністративно-правових відносин – сукупність юридичних прав. Суб’єкти й об’єкти адміністративно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни та припинення адміністративно-правових відносин.

5. Поняття, ознаки та правове положення органів виконавчої влади. Види органів виконавчої влади.

Поняття й ознаки суб'єктів адміністративного права. Особливість адміністративної правосуб'єктності суб'єктів адміністративного права. Державна служба: поняття, принципи та види. Правове регулювання державної служби. Державні службовці: поняття та види. Правовий статус державних службовців.

6. Поняття й основні риси адміністративної відповідальності.

Адміністративна відповідальність як різновид юридичної відповідальності, специфічна форма негативного реагування з боку держави в особі уповноважених органів на відповідну категорію протиправних діянь (насамперед адміністративних проступків). Поняття адміністративної відповідальності, її предмет та межі. Основні риси (ознаки) адміністративної відповідальності. Відмінність адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.

7. Адміністративне правопорушення, його поняття та склад.

Поняття адміністративного правопорушення. Відмінність адміністративного правопорушення від злочину та дисциплінарного проступку. Поняття складу адміністративного правопорушення та його види. Питання для самостійного опрацювання Склад адміністративного проступку. Юридичний аналіз елементів складу адміністративного проступку. Відмежування від елементів складу кримінального правопорушення.

8. Суб'єкти адміністративних правопорушень. Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб.

Фізична особа як суб'єкт адміністративного правопорушення. Вік адміністративної відповідальності. Психічні характеристики суб'єкта адміністративного правопорушення. Специфіка адміністративної відповідальності представників влади та управління. Юридична особа як суб'єкт адміністративного правопорушення. Юридична правосуб'єктність. Відмінності в адміністративно-правовому статусі фізичних та юридичних осіб.

9. Особливості відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

Підстави та форми реалізації адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху (ПДР). Види порушень ПДР. Особливості суб'єктивних та об'єктивних ознак під час вчинення адміністративних правопорушень у сфері ПДР. Критерії відмежування адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення ПДР.

10. Цілі адміністративних стягнень, їх види.

Поняття адміністративних стягнень. Види адміністративних стягнень: 1) попередження; 2) штраф; 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; 4) конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення; 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання); 5-1) громадські роботи; 6) виправні роботи; 7) адміністративний арешт.

Загальні правила накладення адміністративних стягнень. Порядок застосування до винних осіб адміністративних стягнень.

Міжнародне право

1. Поняття, зміст та принципи міжнародного права.

Поняття міжнародного права. Ознаки міжнародного права. Функції міжнародного права. Соціально-політичні функції міжнародного права. Юридичні функції міжнародного права. Поняття міжнародних відносин. Об'єкт міжнародного права. Предмет міжнародного права. Система міжнародного публічного права. Принципи міжнародного права. Характерні риси міжнародно-правової системи в порівнянні з внутрішньодержавною системою права. Співвідношення міжнародного публічного права і міжнародного приватного права.

2. Суб'єкти та джерела міжнародного права.

Суб'єкт міжнародного права. Основні властивості суб'єктів міжнародного права. Загальна правосуб'єктність. Галузева правосуб'єктність. Спеціальна правосуб'єктність. Держава як первинний суб'єкт міжнародного права. Державоподібне утворення. Міжнародна організація. Народи (нації), що борються за незалежність. Категорії суб'єктів міжнародного права. Джерела міжнародного права. Матеріальні і нематеріальні джерела міжнародного права. Міжнародні договори. Міжнародний звичай. Загальні принципи права. Судові рішення і доктрини, найбільш кваліфікованих фахівців із публічного права. Вимоги до міжнародних договорів. Структура міжнародного договору.

3. Право міжнародних договорів та організацій.

Поняття міжнародної угоди. Міжнародний договір, конвенція, пакт, декларація, хартія, меморандум. Види міжнародних договорів. Стадії укладення міжнародного договору. Обставини недійсності міжнародного договору. Право міжнародних організацій як галузь міжнародного публічного права. Джерела права міжнародних організацій. Міжнародна міждержавна організація. Акти (рішення) міжнародної організації. Ознаки міжнародних організацій. Функції міжнародних організацій. Класифікація міжнародних міждержавних організацій. Організація Об'єднаних Націй (ООН) як глобальна міжнародна організація. Рада Безпеки ООН. Міжнародний Суд ООН.

4. Населення і міжнародне право прав людини.

Роль міжнародного права у регулюванні правового становища населення. Міжнародно-правове регулювання питань громадянства. Множинне громадянство (поліпатризм). Міжнародні договори, що спрямовані на врегулювання питань множинного громадянства. Міжнародно-правове регулювання статусу іноземців. Міжнародно-правові документи, які регулюють питання статусу біженців. Внутрішні біженці (внутрішньо переміщені особи). Особи, що потребують політичного притулку. Чотири покоління прав людини. Універсальні механізми захисту прав людини (Рада з прав людини при Генеральній Асамблеї ООН, Комісія з прав людини ЕКОСОП ООН, Комітет з прав людини, Верховний комісар ООН з прав людини, Верховний комісар ООН у справах біженців). Регіональні механізми захисту прав людини (Організація з безпеки та співробітництва у Європі, Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), Американський комітет з прав людини). Загальна декларація прав людини 1948 р. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р. Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р.

5. Територія та міжнародне право. Морське, повітряне та космічне право.

Територія у міжнародному праві. Правовий статус території. Державна територія. Види державної території (сухопутна територія, водна територія, повітряна територія, надра). Територія зі змішаним режимом. Території з особливим режимом. Міжнародна територія. Відкрите море. Міжнародний район морського дна. Континентальний шельф. Повітряний простір за межами державних територій. Правовий статус Антарктики. Державний кордон. Головні завдання державних кордонів. Види кордонів держави.

Міжнародне морське право: поняття і головні риси. Конвенція ООН з морського права 1982 року. Морські простори, що знаходяться під суверенітетом та юрисдикцією прибережної держави. Внутрішні морські води. Територіальне море. Виняткова економічна зона. Протоки, використовувані для міжнародного судноплавства. Відкрите море. Морські наукові дослідження. Міжнародний трибунал з морського права. Поняття міжнародного повітряного права. Правовий режим повітряного простору. Безпека цивільної авіації та відповідальність у міжнародному повітряному праві. Міжнародні організації в галузі цивільної авіації. Поняття, джерела та суб'єкти міжнародного космічного права. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл. Міжнародно-правовий статус космічних об'єктів. Правовий режим космонавтів. Відповідальність у міжнародному космічному праві.

6. Право зовнішніх зносин та право міжнародної безпеки.

Поняття права зовнішніх зносин. Джерела права зовнішніх зносин. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. Дипломатичне право. Консульське право. Спеціальна місія. Дипломатичне право міжнародних організацій. Державні органи зовнішніх зносин. Поняття права міжнародної безпеки. Предмет права міжнародної безпеки. Колективна безпека. Система джерел права міжнародної безпеки. Статут ООН. Резолюції ради безпеки та Генеральної Асамблеї ООН. Міжнародні договори, спрямовані на стримування нарощування ядерних озброєнь у просторовому відношенні. Міжнародні договори, спрямовані на стримування нарощування озброєнь у кількісному та якісному відношеннях. Міжнародні договори, спрямовані за заборону виробництва окремих видів зброї та ліквідацію наявних запасів таких видів зброї. Міжнародні договори, спрямовані на попередження випадкового (несанкціонованого) виникнення війни. Міжнародно-правові акти, спрямовані на створення регіональних систем безпеки.

7. Міжнародне економічне право та право навколишнього середовища.

Поняття міжнародного економічного права. Предмет міжнародного економічного права. Галузі міжнародного економічного права. Міжнародне торговельне право. Міжнародне фінансове право. Міжнародне інвестиційне право. Міжнародне трудове право. Міжнародне транспортне право. Система міжнародного економічного права. Принципи міжнародного економічного права. Джерела міжнародного економічного права. Торгові, кредитні та податкові договори. Угоди про режим інвестицій. Угоди про економічне і технічне співробітництво. Поняття міжнародного права навколишнього середовища. Об'єкти міжнародного права навколишнього середовища. Принципи міжнародного права навколишнього середовища. Класифікація джерел міжнародного права навколишнього середовища. Стокгольмська декларація з навколишнього середовища. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату.

8. Міжнародно-правова відповідальність та мирне вирішення спорів. Міжнародне гуманітарне право.

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Ознаки міжнародно-правової відповідальності. Юридичні підстави міжнародно-правової відповідальності. Міжнародне протиправне діяння як фактична підстава міжнародно-правової відповідальності. Види міжнародних правопорушень. Поділ міжнародного протиправного діяння за тяжкістю наслідків та масштабом. Обставини, що виключають відповідальність держав. Реалізація міжнародно-правової відповідальності (реституція, компенсація, сатисфакція). Санкції та контрзаходи. Відповідальність суб'єктів міжнародного права за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом. Міжнародний спір. Вирішення спорів згідно Статуту ООН. Особливості відповідальності міжнародних організацій. Механізми вирішення спорів міжнародних організацій.

Поняття міжнародного гуманітарного права. Причини виникнення відносин у міжнародному гуманітарному праві. Принципи міжнародного гуманітарного права. Суб'єкти міжнародного гуманітарного права. Джерела міжнародного гуманітарного права. Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р.. Конвенція про заборону виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення 1972 р.. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення 1993 р.. Збройні сили у міжнародному праві (регулярні та нерегулярні). Персонал, який бере участь у воєнному конфлікті (комбатанти та некомбатанти). Заборонені методи ведення війни. Заборонені засоби ведення війни. Заборонені дії щодо жертв війни.

Трудове право і право соціального забезпечення

1. Трудовий договір: його види, форми, умови укладення.

Поняття трудового договору, особлива форма трудового договору, особливості трудового договору в умовах спрощеного режиму регулювання трудових правовідносин, трудовий договір з нефіксованим режимом робочого часу. Гарантії при укладенні трудового договору, строки трудового договору. Процедура укладення трудового договору, обов'язки та права працівника та роботодавця під час укладення трудового договору, в процесі його виконання та припинення. Умови переведення працівників на іншу роботу, у тому числі не обумовлену трудовим договором, у разі зміна істотних умов праці та у разі простою. Підстави припинення трудового договору. Особливості розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця, працівника та за згодою сторін. Гарантії та права працівників при вивільненні у зв'язку зі змінами умов організації праці.

2. Робочий час.

Норма тривалості робочого часу. Тривалість робочого тижня та щоденної роботи, початок і закінчення роботи. Скорочена тривалість робочого часу, неповний робочий час, роботами змінами. Особливості залучення працівників до нічної роботи та роботи понаднормово. Умови залучення до суспільно корисних робіт у тому числі під час дії режиму воєнного стану. Гнучкий режим робочого часу, надомна робота, дистанційна робота. Підсумований облік робочого часу. Нормативні документи, які регулюють тривалість роботи, режими і графіки на підприємстві, в установі, організації. Перерва для відпочинку та харчування. Вихідні, святкові та неробочі дні. Особливості залучення до роботи у вихідні дні. Визначення, тривалість, порядок та умови надання основної та додаткової щорічної відпустки, творчої відпустки, відпустки для підготовки та участі у змаганнях, додаткової відпустки окремим категоріям громадян та постраждалим учасникам Революції Гідності, відпустки при народженні дитини, соціальних відпусток та відпусток без збереження заробітної плати. Перенесення щорічної відпустки. Наслідки

тимчасової непрацездатності під час відпусток. Правила розрахунку, обліку та оплати відпусток. Обчислення стажу роботи, що дає право на щорічні відпустки. Грошова компенсація за невикористані дні щорічних відпусток.

3. Оплата праці.

Заробітна плата, складові заробітної плати. Основна до додаткова заробітна плата, заохочувальні та компенсаційні виплати. Мінімальна заробітна плата, умови індексації заробітної плати. Оплата праці за роботу у святкові, вихідні дні, понаднормово та вночі. Строки виплати заробітної плати. Порядок оплати праці при невиконанні норм виробітку та при виготовленні продукції, що виявилася браком. Умови оплати часу простою та при освоєнні нового виробництва. Оплата праці при роботі за сумісництвом та у разі суміщення професій (посад). Умови проведення розрахунків при звільненні, та виплата вихідної допомоги. Юридична відповідальність за порушення строків виплати заробітної плати та затримки розрахунку при звільненні.

4. Трудова дисципліна та матеріальна відповідальність.

Обов'язки працівника та роботодавця, правила внутрішнього трудового розпорядку. Заохочення за успіхи у роботі, їх види та порядок застосування. Стягнення за порушення трудової дисципліни, заходи, порядок та строки їх застосування. Оскарження та зняття дисциплінарного стягнення. Матеріальна відповідальність працівника. Випадки настання та умови притягнення працівника до обмеженої та повної матеріальної відповідальності. Визначення розміру школи. Колективна матеріальна відповідальність, випадки настання та умови притягнення. Матеріальна відповідальність роботодавця.

5. Трудові спори.

Органи, які розглядають трудові спори. Порядок, строки та умови розгляду трудових спорів в комісії по трудовим спорам, компетенція комісії по трудовим спорам. Оскарження рішення комісії по трудовим спорам та порядок його примусового виконання. Особливості врегулювання трудового спору шляхом медіації. Розгляд трудових спорів у судах, юрисдикція, умови та строки звернення до суду. Особливості спорів про поновлення на роботі, зміну формулювання причин звільнення, оформлення трудових правовідносин та стягнення заборгованості із заробітної плати. Умови стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та затримці розрахунку при звільненні. Порядок стягнення матеріальної та моральної шкоди з працівника та роботодавця.

6. Страхові соціальні допомоги.

Допомога з безробіття. Підстави призупинення та зупинення виплати допомоги. Матеріальна й інша допомога безробітному і членам його родини. Допомоги з тимчасової непрацездатності. Страхові виплати у зв'язку з нещасним випадком і професійним захворюванням. Допомоги, зумовлені народженням дитини. Процедура і терміни звернення за призначенням допомог. Документи, необхідні для прийняття рішень про призначення кожної з зазначених допомог.

3. Перелік питань

Теорія держави і права

1. Поняття та сутність держави
2. Форма держави.
3. Право і звичай, їх співвідношення. Поняття і види правової поведінки.
4. Норми та форми права.

Конституційне право України і зарубіжних країн

5. Конституція України та її розвиток. Конституційний лад.
6. Основи правового статусу людини і громадянина. Громадянство України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Статус біженців. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.
7. Конституційна система органів державної влади. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Законодавчий процес в Україні.
8. Конституційно-правовий статус Президента України. Кабінет Міністрів України. Центральні та місцеві органи виконавчої влади.
9. Конституційні засади судової влади. Прокуратура. Конституційні засади місцевого самоврядування.
10. Форма держави в зарубіжних країнах. Форми політико-територіального устрою в зарубіжних державах.

Цивільне та сімейне право

11. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.
12. Правочини у цивільному праві.
13. Право власності.
14. Право інтелектуальної власності.
15. Загальні положення про зобов'язання.
16. Договір купівлі-продажу, договір найму (оренди), договір підряду, договір позики.
17. Спадкування за заповітом.
18. Спадкування за законом.
19. Право спільної сумісної власності подружжя. Поділ спільного майна подружжя.
20. Обов'язок батьків утримувати дитину, повнолітніх дочку, сина та його виконання.

Цивільний процес

21. Принципи (основні засади) цивільного судочинства.
22. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.
23. Учасники судового процесу у цивільних справах: учасники справи, представники, інші учасники судового процесу.
24. Докази та доказування у цивільному процесі.
25. Позовне провадження.
26. Наказне провадження. Окреме провадження
27. Перегляд судових рішень з цивільних справ в апеляційному, касаційному порядках.

Кримінальне право

28. Поняття та ознаки кримінального правопорушення.
29. Об'єктивна і суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення
30. Стадії кримінального правопорушення.
31. Співучасть у кримінальному правопорушенні.
32. Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності.
33. Поняття і мета покарання. Система покарань.

34. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
35. Кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я особи.
36. Кримінальні правопорушення проти власності.
37. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.
38. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності.
39. Кримінальні правопорушення в сфері безпеки руху та експлуатації транспорту.

Адміністративне право

40. Адміністративне право України як галузь права, його предмет.
41. Поняття, основні риси та види адміністративно-правових відносин.
42. Поняття й основні риси адміністративної відповідальності.
43. Адміністративне правопорушення, його поняття та склад.
44. Суб'єкти адміністративних правопорушень. Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб.
45. Особливості відповідальності за порушення правил дорожнього руху.
46. Цілі адміністративних стягнень, їх види.

Міжнародне право

47. Поняття, зміст та принципи міжнародного права.
48. Суб'єкти та джерела міжнародного права.
49. Право міжнародних договорів та організацій.
50. Населення і міжнародне право прав людини.
51. Територія та міжнародне право. Морське, повітряне та космічне право.
52. Право зовнішніх зносин та право міжнародної безпеки.
53. Міжнародне економічне право та право навколишнього середовища.
54. Міжнародно-правова відповідальність та мирне вирішення спорів. Міжнародне гуманітарне право.

Трудове право і право соціального забезпечення

55. Трудовий договір: його види, форми, умови укладення.
56. Робочий час і час відпочинку.
57. Оплата праці.
58. Трудова дисципліна та матеріальна відповідальність.
59. Трудові спори.
60. Страхові соціальні допомоги.

4. Критерії оцінювання

Рівень якості підготовки бакалавра визначається з використанням комплексної системи оцінювання: поєднання оцінки за бальною шкалою, що використовується в Університеті (100-бальної системи) та Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»).

Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Університеті	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

5. Список рекомендованої літератури

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: станом на 1 жовтня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс законів про працю України: Закон України від 04 липня 2013 року № 322-08 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15>.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618%2015/print>
8. Питання соціального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. Офіційний вісник України. 2018. № 5. С. 430–443.
9. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 01 грудня 2022 р. №2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
10. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
11. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про міжнародні договори України. Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
13. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
15. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі. Закон України в редакції від 1 червня 2000 р. №3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
16. Про охорону прав на промислові зразки. Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>
17. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг. Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
18. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>
19. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
20. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні. Закон України від 11.12.2003 №1382-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>
21. Про судоустрій і статус суддів. Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402 VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402%2019/print>
22. Про судовий збір. Закон України № 3674 VI від 8 липня 2011 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3674%2017/print>.
23. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

- сторони. Ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014}. Глава 9 (Інтелектуальна власність). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
24. Декларація прав національностей України від 01 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради. 1991. № 53. Ст. 799.
25. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. Ст. 429.

Основна

26. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
27. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Л. С. Гулак., Н. Я. Отчак, Л. О. Остапенко. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
28. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник, за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Грінх Д.С., 2015. 272 с.
29. Антонович М. Міжнародне право. Навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 384 с.
30. Арбітражне врегулювання міжнародних спорів. Монографія. / І.В. Гринчак. Харків: Право, 2020. 226 с.
31. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. 762 с.
32. Голубєва В.О. Міжнародне торговельне право: Навчальний посібник. Київ : ВЦ Академії адвокатури України АPress, 2015. 381 с.
33. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах зі спорів, щовиникають із трудових відносин. Рішення, внесені до ЄДРСР за періодіз 17.01.2018 по 02.01.2020 / Київ, 2020. 284 стор.
34. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За ред.. М.І. Хавронюка. Київ : Ваїте, 2014. 944 с.
35. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
36. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, В.П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
37. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посібник / авт.-упоряд. В.О. Серьогін, Ю.М. Коломоєць, О.В. Марцеляк; за заг. ред. В.О. Серьогіна. Харків : ФІНН, 2009. 664 с.
38. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. / А.Є. Шевченко, В.К. Антошкіна, О.А. Кирпичов, Ю.М. Фролов. Донецьк: Юго-Восток, 2013. 342 с.
39. Конституційне право України: навч. посіб. / упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. Київ : ЦУЛ, 2018. 218 с.
40. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посібник для підготовки до іспитів / І.В. Тетарчук, Т. Дяків. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 206 с.
41. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк. Київ : Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. 236 с.
42. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т. 1. Луганськ: видавництво «Елтон -2», 2012. 780 с.
43. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т. 2. – Луганськ: видавництво «Елтон -2», 2012. 704 с.
44. Кузнецов В. В. Кримінальне право України : [посіб. для підготов. до іспитів] / В. В. Кузнецов, А. В. Савченко; За заг. ред. д.ю.н. О. М. Джузи. 4-е вид., доповн. та пероб. Київ : Вид. ПАЛІВОДА А. В., 2009. 304 с.

45. Мирошніченко В.О. Міжнародне торгове право у схемах, таблицях і визначеннях: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 142 с.
46. Мицик В.В. Міжнародне публічне право. Підручник в 2-х томах. Т 1. Основи теорії. Харків : Право, 2019. – 416 с.
47. Мицик В.В. Міжнародне публічне право. Підручник в 2-х томах. Т 2. Основні галузі. Харків : Право, 2019. 624 с.
48. Міжнародне торгове право : навч. посіб. / О. В. Київець, В. О. Голубєва. Київ: КНЕУ, 2010. 450 с.
49. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регулювання. Навч. посібник / За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 648 с.
50. Міжнародне економічне право-2. Навчальний посібник. / І.І. Дахно. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
51. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 4-те вид., переробл. та доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ : Юридична думка, 2018. 1184 с.
52. Право інтелектуальної власності: підручник // [О. І. Харитонов, Є. О. Харитонов, Т. С. Ківалова, В. С. Дмитришин, О. О. Кулініч, Л. Д. Романадзе та ін.] за заг. ред. О. І. Харитонові. Київ : Юрінком Інтер. 2020.539 с.
53. Про практику розгляду судами трудових спорів : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 р. №9-/із змінами, внесеними постановами Верховного Суду України від 01.04.1994 р. і №18 від 26.10.1996 р.
54. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ: Фенікс, 2020, 648с.
55. Сімейне право України: підручник. За заг. ред. Дзери О. В. Київ : Юрінком Інтер. 2020. 520 с.
56. Сімейне право України: підручник. За ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2018. 480 с.
57. Трудове право України: Підручник (за ред. проф. М. Ярошенко). Харків: Вид-во 2022. 376 с.
58. Трудове право :підручник / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А.М. Слюсар та ін.] ; за заг. ред. О.М. Ярошенка. – 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 544 с.
59. Трудове право України [текст] підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с.
60. Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.
61. Цивільне право України: Підручник. Загальна частина/За ред. О.В.Дзери, Н.С.Кузнецової, Р.А. Майданика К.: Юрінком Інтер. 2018. 976 с.
62. Цивільне право України: Підручник. Особлива частина/ За ред. О.В.Дзери, Н.С.Кузнецової, Р.А. Майданика К.: Юрінком Інтер. 2017. 730 с.
63. Цивільне право(загальна частина) : навч. посібник/ О.В. Кіріяк, Ю.П. Пацурківський, М.М. Гудима-Підвербецька. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.
64. Цивільний процес України. Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей закладів вищої освіти /І.О. Ізарова, Р.Ю, Ханік-Посполітак. Київ, ВД «Дакор», 2019. 300 с.
65. Цивільний процес : навч. посіб. / [О. Г. Бортнік, О. Л. Зайцев, В. А. Кройтор та ін.] ; за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 336 с.
66. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 412 с.

67. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.
68. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар Ясинюк М.М. Київ : Алерта, 2020. 810 с.

Додаткова

69. Васильєв С.В. Звернення до суду: алгоритм процесуальних дій (цивільна юрисдикція): навчальний посібник. Київ, Алерта, 2021. 476 с.
70. Данилевська Ю.О. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення: проблеми кримінально-правової кваліфікації : практ. пос. / Д.В. Каменський; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. 288 с.
71. Дорошенко О., Тарасенко Л. Право sui generis на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою: новели правового регулювання. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2023. № 3. С. 87–96.
72. Дудорова К.Б. Фраудаторні правочини у цивільному праві України. Актуальні проблеми правової науки: матеріали Міжнародного науково-практичного конгресу, м. Запоріжжя, 1-2 жовтня 2021 року/за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. С.109-115. URL: https://www.znu.edu.ua/faculty/law/nauka/_m_zhnarodnogo_naukovopraktichnogo_kongresu_aktual_n_problemi_pravovoyi_nauki__7-8_zhovtnya_2021_r_.pdf
73. Дудорова К.Б. Укладення та виконання договору найму(оренди) приватного житла в умовах воєнного стану. *Теорія та практика правозастосування в сучасних умовах державотворення: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м Івано-Франківськ, 05 травня 2023 р.). Івано-Франківськ. Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила». 2023. С.76 – 80. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IFo93YQGk1Fkc7Y20kfXvGmzIJSSIdTt/view>
74. Дутко А.О., Шукалович Б.В. Застосування інформаційних технологій в цивільному процесі України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 118-120. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/24.pdf
75. Злочини проти довкілля: кримінально-правова характеристика : [практ. пос.] / О.О. Дудоров, Д.В. Каменський, В.М. Комарницький, Р.О. Мовчан; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. 616 с.
76. Карачевцева К.Д., Ковальова Ю.В., Ковальчук А.П. Особливості використання електронних доказів у цивільному процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 163-166. URL: http://lsej.org.ua/5_2022/37.pdf
77. Кройтор В.А., Садикова Я.М. Збалансованість інтересів як принцип сучасного правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 100-102. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/22.pdf
78. Мартенюк Р. Президент і виконавча влада: співвідношення інститутів у практиці сучасних республік. *Право України*. 2020. № 3. С. 256-269.
79. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. колектив: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: «Екологія». 2019. 456 с.
80. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / За ред.. М.І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2016. 496 с.
81. Павлюк О. Критерії охороноздатності об'єктів авторського права, створених із використанням технологій штучного інтелекту: міжнародно-правовий досвід *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С.59-64. URL: <http://pgp->

- journal.kiev.ua/archive/2021/6/9.pdf
82. Подковенко Т., Фігун Н. Інститут медіації у механізмі вирішення правових спорів: основні ідеї та принципи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. №3. С. 36-40.
 83. Сіщук Л. Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С.74-80. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/12.pd>
 84. Татулич І. Комунікація із судом в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 151-154. URL: http://lsej.org.ua/6_2022/35.pdf
 85. Цуркану С.І. Міжнародне комерційне право. Навчально-методичний посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 102 с.
 86. Штефан А. Об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою (штучним інтелектом) без безпосередньої участі людини: перший світовий досвід правової охорони. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2023. № 1-2. С. 75–85.
 87. Ющик О. Демократія і народовладдя в Україні як предмет юридичної доктрини. *Право України*. 2019. № 10. С. 25-39.
 88. Якубівський І. Компенсація за порушення майнових прав інтелектуальної власності: проблеми теорії та практики. *Право України*. 2019. №1. С.256-269.

Інформаційні ресурси

<http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України
<http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
<http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
<https://hudoc.echr.coe.int> – Сайт Європейського суду з прав людини
<https://www.echr.com.ua> – Сайт «Практика ЄСПЛ. Український аспект»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/b126> - Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі
<http://reyestr.court.gov.ua> – Єдиний реєстр судових рішень.
<http://www.uamedia.visti.net/golos> – Газета «Голос України»
<http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
<http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України
<http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
<http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія
<http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання).
<http://www.pravo.biz.ua> – Електронна бібліотека з правознавства
<http://www.chitalka.info> – Електронні підручники онлайн/ Право